

Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

Úřad pro mezinárodněprávní
ochranu dětí

Rodičovské únosy dětí, výkon práva styku

Olomouc

Mgr. Bc. Alžběta Kundratová

Osnova

- Právní rámec
- Co je to rodičovský únos
- Řešení únosů – žádost o navrácení
- Návratové soudní řízení
- Obvyklé bydliště dítěte; právo péče o dítě
- Důvody pro nenavrácení; navrácení se zárukami
- Ústřední orgány, únosy ze zahraničí X do zahraničí
- Trestnost; jiný kraj, jiný mrav; prevence únosů
- Výkon práva styku

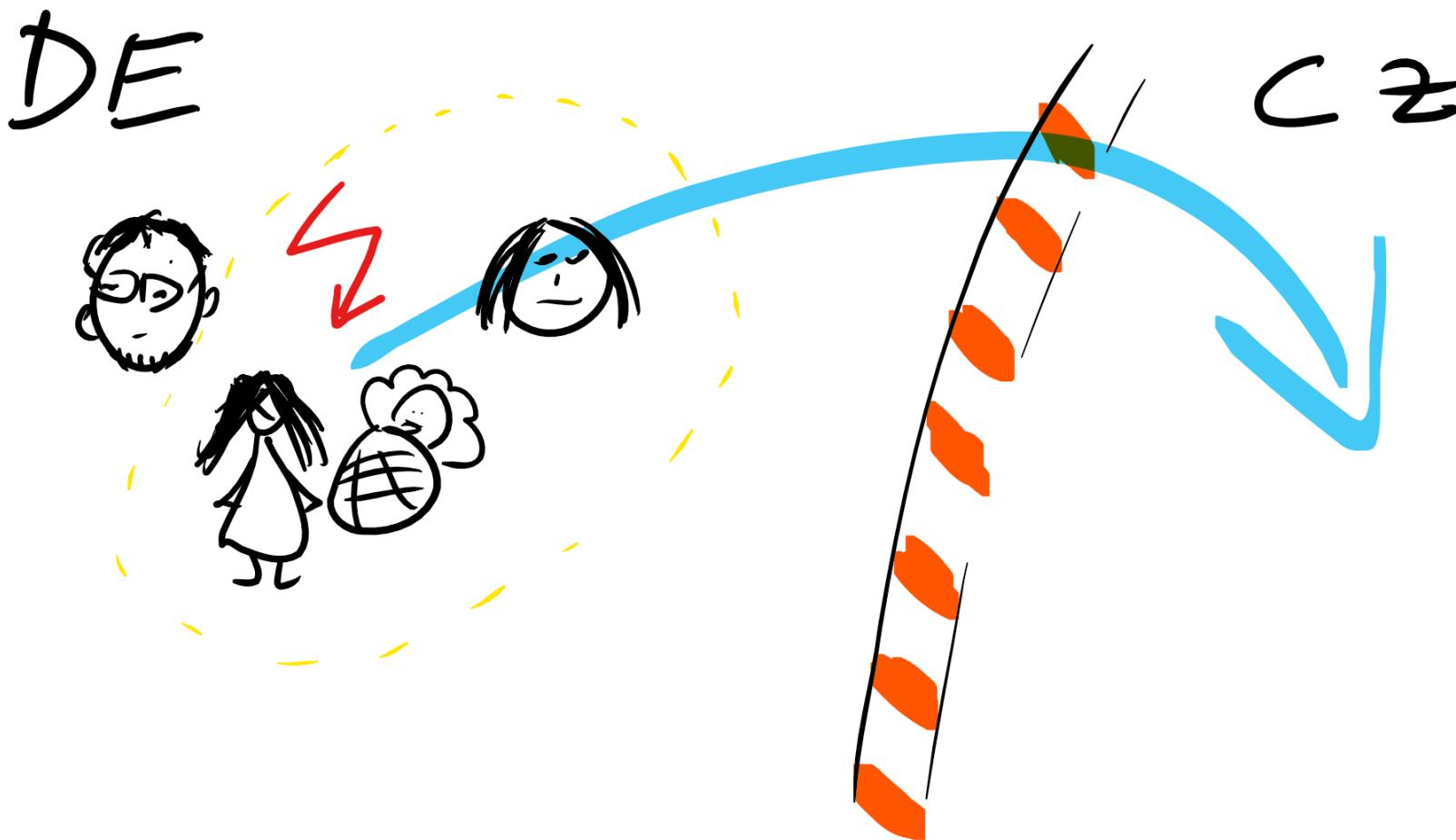

Právní rámec

- Haagská únosová úmluva z roku 1980 (98 smluvních států)
- Nařízení Brusel II bis (mezi státy EU)
- Zákon o zvláštních řízeních soudních
- Jednotlivá ustanovení v dalších předpisech (Haagská úmluva z roku 1996, vnitrostátní předpisy)

Co je to rodičovský únos?

Co je to rodičovský únos?

- Neoprávněné přemístění nebo zadržení dítěte (do 16 let) jedním z rodičů
- Ze státu, kde mělo dítě obvyklé bydliště
- Porušeno právo péče druhého rodiče / osoby oprávněné péčí (chyběl souhlas)
- Cíl – **zajistit bezodkladné navrácení dítěte do státu jeho obvyklého pobytu**

Řešení rodičovských únosů

- „Opuštěný“ rodič může **žádat o navrácení dítěte**
- Rozhoduje vždy **soud státu, kam bylo dítě uneseno**
- Tento soud by měl zkoumat **pouze naplnění podmínek únosu** (nerozhoduje o péči o dítě)

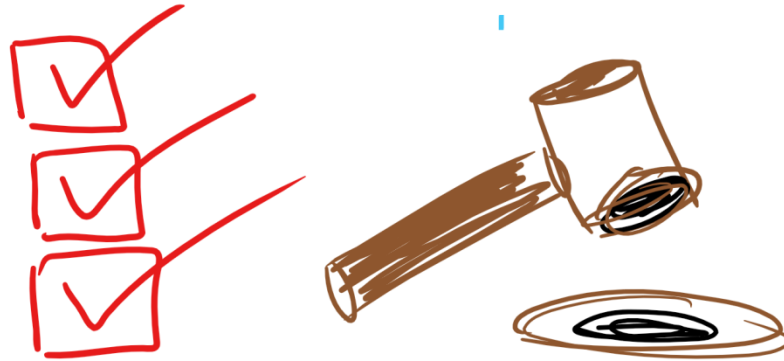

Principy návratového řízení

- Pokud bylo dítě protiprávně přemístěno či zadrženo, **má být navraceno** do místa svého obvyklého bydliště
- **Žalobu** lze podat v době **do 1 roku** od protiprávního přemístění/zadržení
- Po zahájení návratového řízení **nelze** ve státě, ve kterém se dítě nachází, zahájit **řízení o úpravě výchovy** (pouze předběžná opatření)
- Princip **rychlosti** – návratové řízení by mělo trvat do 6 týdnů

Návratové soudní řízení

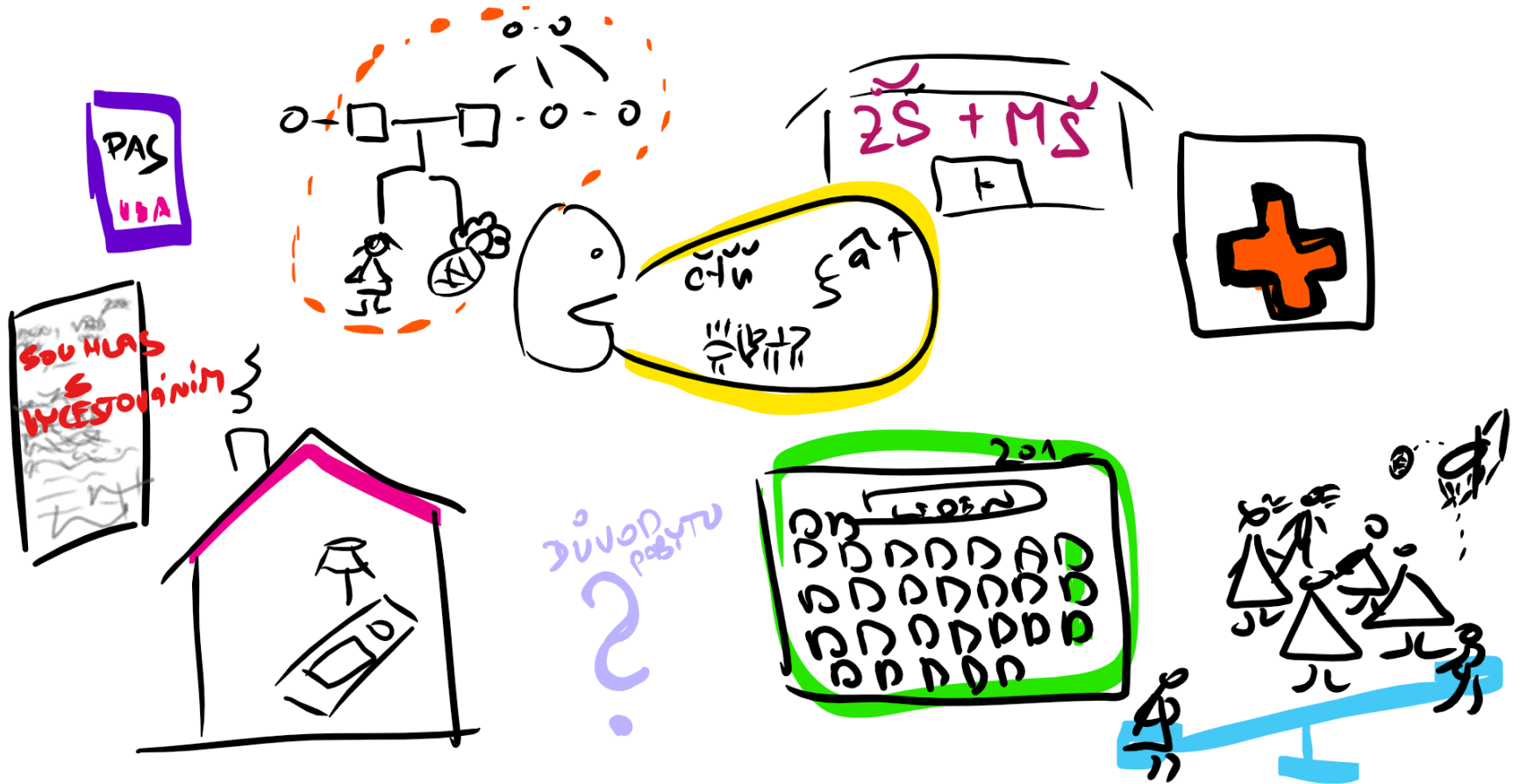
Soud zjišťuje pouze:

- Obvyklé bydliště dítěte
- Právo péče o dítě
- Souhlas s přemístěním/zadržením
- Zda je zde některý z důvodů pro nenavrácení

Obvyklé bydliště dítěte

Obvyklé bydliště dítěte

- Obvyklé bydliště je nejdůležitější hraniční určovatel v agendách Umpod x státní příslušnost
- Faktický pojem, neexistuje právní definice
- **Obvyklé bydliště dítěte** např. v rozsudku SDEU ze dne 2. 4. 2009 ve věci C-523/07
- „...pobyt dítěte vykazuje jistou **integraci v rámci sociálního a rodinného prostředí.**“ (bod 38) „Zejména musí být přihlédnuto k **trvání, pravidelnosti, podmínkám a důvodům pobytu na území členského státu a přestěhování rodiny do tohoto státu, ke státní příslušnosti dítěte, k místu a podmínkám školní docházky, k jazykovým znalostem, jakož i k rodinným a sociálním vazbám dítěte v uvedeném státě.**“ (bod 39)

Právo péče o dítě

- „*právo péče o dítě*“ zahrnuje práva vztahující se k péči o osobu dítěte a zejména **právo určit místo pobytu dítěte** (čl. 5 HÚÚ)
- Právo péče o dítě se řídí zpravidla právním řádem státu obvyklého bydliště dítěte
  - dle českého právního řádu součástí rodičovské odpovědnosti. O změně bydliště rozhodují společně oba rodiče, protože se jedná o významnou otázku rodičovské odpovědnosti, v případě neshody rozhodne soud (§ 877 NOZ)
  - X zahraniční právní řády – je třeba vždy zjistit!
    - Př. dítě žijící v Německu a rodiče nejsou sezdáni: „právo péče o dítě“ má ze zákona pouze matka a otec nikoli (ikdyž je zapsán v rodném listě) - matka se nedopustí únosu

Důvody pro nenavrácení – výjimečně

- žadatel **nevykonával právo péče** o dítě v době přemístění nebo zadržení
- žadatel **souhlasil či později se smířil s** přemístěním nebo zadržením
- je **vážné nebezpečí, že návrat by dítě vystavil fyzické nebo duševní újmě** nebo je jinak dostal do nesnesitelné situace
- **dítě nesouhlasí s návratem** a dosáhlo věku a stupně vyspělosti, v němž je vhodné přihlížet k jeho stanoviskům
- rozpor se základními lidskými právy a svobodami

Navrácení dítěte a záruky

- Soud může **navrácení dítěte podmínit splněním záruk** – prostředek pro zmírnění negativních vlivů na dítě spojených s navrácením
- *„Navrhovatel je povinen poskytovat odpůrkyni po dobu 6 měsíců od návratu na území Italské republiky částku 500 EUR měsíčně na nezbytné náklady spojené se zajištěním její obživy a separovaného bydlení na území Italské republiky“*

Spolupráce ústředních orgánů

Spolupráce ústředních orgánů

- Každý smluvní stát HÚÚ určí ústřední orgán (Úřad)
- Žádost prostřednictvím ústředních orgánů, nebo přímo soudu
- Spolupráce mezi příslušnými orgány ve svých státech k zajištění bezodkladného návratu dětí, zejména:
  - Lokalizace dítěte
  - Zajištění dobrovolného navrácení dítěte a usnadnění smírného řešení
  - Poskytování právních informací k řešení únosů
  - ....

Únosy do zahraničí

- Dítě mělo obvyklý pobyt v ČR, druhý rodič jej přemístil do cizího státu, nebo v cizím státě dítě zadržel
- Rodič se obrátí na Úřad
- Úřad poskytne právní informace, pomůže s kompletací dokumentů pro žádost
- Úřad odešle žádost o navrácení
- Úřad zajišťuje komunikaci se zahraničím po celou dobu trvání únosu

Únosy do České republiky

- Dítě mělo obvyklý pobyt v cizím státě, rodič jej přemístil do České republiky, nebo dítě v České republice zadržel
- Úřadu je doručena žádost o navrácení
- Úřad zašle výzvu k navrácení rodiči / žádost o spolupráci OSPODu / sdělení soudu v místě pobytu dítěte
- Úřad nabízí / poskytuje mediaci

Únosy do České republiky

- Rodič podává žádost o navrácení k soudu (v ČR nemá bezplatné právní zastoupení)
- O všech případech rozhoduje Městský soud v Brně, odvolací soud je Krajský soud v Brně
- Speciální typ řízení, pouze o navrácení, krátké lhůty..
- Soud může stanovit záruky, může následovat nucený výkon rozhodnutí
- Úřad zprostředkovává komunikaci

Únos dítěte může být i trestný čin

- § 200 trestního zákoníku: únos dítěte a osoby stížené duševní poruchou
- V případech **odejmutí dítěte z opatrování toho, kdo má podle jiného právního předpisu nebo podle úředního rozhodnutí povinnost o ně pečovat**
- Komentářová literatura se **shoduje** na tom, že se tato skutková podstata **vztahuje na rodičovské únosy**
- Předpokladem je **rozhodnutí o svěřeni dítěte do péče**
- X zahraniční právní řády – různé
  - např. v Itálii ano

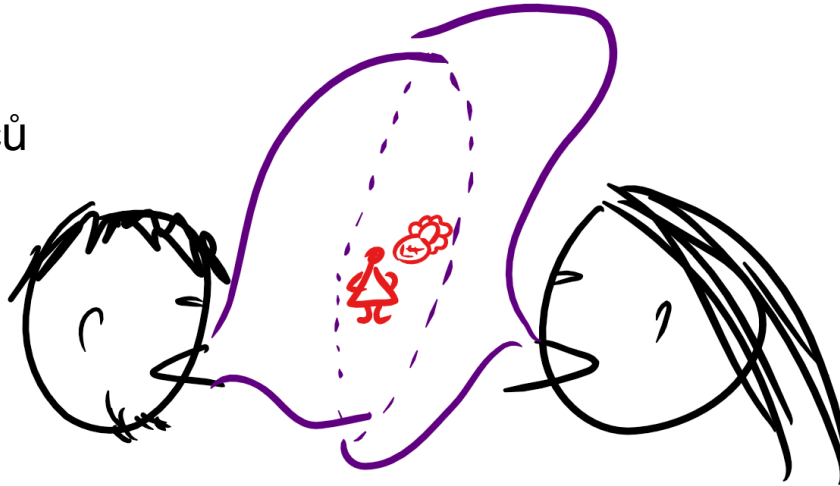
Jiný kraj, jiný mrav

- Lze žádat navrácení z Polska, z Ruska i z Číny?
- Právní rámec
  - Haagská únosová úmluva + Nařízení Brusel II bis (Polsko)
  - Haagská únosová úmluva (Rusko)
  - Nic (Čína)
- Faktická spolupráce

Prevence rodičovských únosů

- Komunikace rodičů

- Zákaz vycestování (spolupráce s PČR), souhlas se změnou bydliště
- Asistovaný styk
- Ochranné nástroje dle Úmluvy o styku s dětmi (sdělení MZV č. 91/2005 Sb.m.s.) – čl. 10 písm. b) (odevzdání cestovního dokladu, finanční záruky, stanovení místních podmínek...)

Co si zapamatovat?

- K přestěhování dítěte potřebuji **souhlas** (ikdyž mám dítě v péči)
- Unesené dítě má být **navráceno** do místa obvyklého bydliště
- **Péče** o dítě se řeší **u soudu** ve státě **obvyklého bydliště dítěte**

Výkon práva styku

- Rodič žijící s dítětem v jednom státě neumožňuje styk rodiči žijícímu v druhém státě
- Upravují stejné právní předpisy jako u únosů, obdobný je i postup
- Rozhodnutí o styku existuje / zatím styk nebyl upraven
- Žádost o zajištění styku s dítětem žijícím v zahraničí
- Žádost o zajištění styku s dítětem žijícím v ČR

Styk - spolupráce ústředních orgánů

- Přijetí žádosti o zajištění styku
- Lokalizace dítěte a pečující osoby
- Snaha o smírné řešení
- Poučení o právním rámci
  - O styku dosud soud nerozhodoval – mezinárodní příslušnost soudu
  - Soudní úprava existuje – uznání a výkon rozhodnutí v zahraničí

Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

Úřad pro mezinárodněprávní
ochranu dětí

Práva a participace dítěte v agendách Úřadu pro mezinárodněprávní ochranu dětí
registrační číslo projektu: CZ.03.2.63/0.0/0.0/15_017/0003544

Děkuji za pozornost

www.umpod.cz